

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. junija 1909.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Občni zbor Gospodarske Zveze. Strojni zadrugi v Mednem in Savljah. Stroji v kmetijstvu. Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Pregled poslovanja hranilnic in posojilnic.

Občni zbor »Gospodarske zveze«.

Občni zbor otvori predsednik „Gospodarske zveze“ I. N. Babnik, ki naznani, da je zastopanih 1559 glasov, pozdravi navzoče in imenuje za overovatelja zapisnika Stanovnika in Adamiča. Prečita in odobri se zapisnik lanskega občnega zbora. Predsednik Babnik poda nato sledeče

poročilo načelstva:

Pri tej točki vas ne bom dolgo zadrževal, ker se vam bo itak prečital ves računski zaključek iz katerega boste razvideli vse podrobnosti, uspehe in neuspehe naše Zveze v minulem letu. Podati vam hočem v kratkih potezah, kar se je izvelo, osnovalo in zasnovalo. Zveza se mogočno razvija. Postala je važen faktor na gospodarskem polju, faktor ki morajo računati ž njim tudi tisti, kateri so ji svoj čas hudo nasprotovali. Da smo postali močni, svedočijo nam vedno dohajajoče ponudbe za sodelovanje pri različnih podjetjih.

V preteklem letu smo imeli skupnega prometa 17,841.395 K 68 v, čistega blagovnega prometa pa nad štiri milijone

kron. Akoravno je promet v 1908 manjši, kakor je bil v letu 1907, je bil končni uspeh prvega veliko ugodnejši kakor zadnjega. Promet je padel zaradi tega, ker smo nekaterim društvom ustavili prekoračenje kredita. Delali smo kolikor mogoče na to, da se ta zaradi neugodnih let finančno slabo podprta društva sanirajo. Mi ne iščemo nobenega dobička pri društvih, nasprotno, imeli smo večino le izgube. Ako bi delali samo z društvu, ne pokrili bi niti stroškov. Iz tega se razvidi, da nam je vse na tem ležeče, da se društva dobro razvijajo.

Kupili smo zeljarno v Šmartnem ob Savi, jo popravili in povečali. Izdelek kislega zelja in repe smo sproti prodali, le žal, da nismo dobili dosti blaga, kar je zakrivila suša.

Združili smo se s tvrdko Kozina & Ko., da nam bo mogoče pospeševati domačo industrijo in obrt. Pri mlinu na Količevem smo tudi udeleženi. Vsa ta podjetja so varna in bodo prinašala le dobiček.

Največjo pozornost bomo pa slej ko prej obračali na izvoz vseh deželnihih pridelkov in izdelkov v tuje države, posebno

na Francosko. Izvoz v tujino nima samo lokalnega pomena, tudi država je zainteresirana na tem. Avstija je za drugimi vele-silami glede izvoza zelo zaostala, ima na-vadno pasivno trgovsko bilanco. Ako bomo izkazali dovoljen uspeh eksporta, nam bo vlada gotovo dovolila večjo podporo, kakor v zadnjih dveh letih. Prepričani smo, da nas tudi dežela ne bo zapustila, ko se bodo gg. deželni odborniki prepričali o plodo-nosnem delovanju „Gospodarske zveze“.

Računski zaključek za l. 1908.

(Poroča ravnatelj Silvester Škrbine.)

Gospodarska zveza zaključuje z letom 1908 svoje peto upravno leto, s sledečim blagovnim in denarnim prometom: Blagovni promet znaša K 4,258.868·08, denarni promet K 13,582.527·60, skupni promet tedaj kron 17,841.395·68.

V letu 1908 so prejele zadruga od Gospodarske zveze vrednosti za K 1,211.095 42 v. Zadruga so vplačale v letu 1908 K 1,121.640·29.

Da na tem računu v preteklem letu nismo napredovali v toliki meri kot prošla leta, zakrivila je slaba letina v preteklem letu. Zadruga niso bile v položaju nakupiti enakih množin umetnih gnojil, sešebno se je poraba krmil skrcila na skoraj neznatno količino, ker se je deloma potreba pokrivala po ministrstvu dovoljeni pomožni akciji, ki je oddajala po Gospodarski zvezi seno, otrobe, koruzo in lanene tropine po znižanih cenah.

V preteklem letu prejeli so dolžniki vrednosti za K 2,086.612·29. Vplačila dolž-nikov pa znašajo v l. 1908 K 2,129.088·97. Stanje terjatev pri dolžnikih znaša koncem leta 1908 K 273.278·28, proti lanskoletno izkazanim K 315.754·96, torej manj za K 42.476·68 kakor koncem leta 1907.

Vkljub več kot podvojenemu prometu na tem računu, so terjatve pri dolžnikih padle za ravno imenovano vsoto.

Zvezini dolžniki poravnavajo svoje ra-čune povoljno, ter v letu 1908 ni bilo za-belježiti nikakoršnih izgub. Povišek pro-meta na tem računu izvira deloma iz po-slovanja pom. akcije, deloma pa iz temu računu priklopljenega računa vojne morna-ric v Pulju o dobavi klavnih volov.

Dolg na tekočem računu je znašal K 778.636·17.

Račun upnikov ima zaznamovati v pre-teklem letu sledeči napredek:

„Gospodarska zveza“ je prejela vred-nosti od upnikov za K 1,462.193·85.

Zvezini dolg pri upnikih znaša koncem leta 1908 K 121.964·16.

Račun deležev je znašal koncem leta 1908 K 8360. Račun zeljarne izkazuje vrednosti koncem leta 1908 na neprodanem blagu K 6055·37. Račun poslopja zeljarne pa znaša vrednost nakupa poslopja v znesku K 15.076. Račun rezervnega zaklada pov-zdignil se je od lanskoletno izkazanega stanja po K 3765·86, s pridelitvijo čistega dobička iz leta 1907 K 2500, in naraslimi obrestmi po K 375·96, skupaj na K 6641 82. vin. Račun pokojninskega zaklada pa, kakor razvidno iz bilance vsakoletnih izka-zanih K 2554·95, z dotacijo v letu 1908 po K 710·99 in naraslimi obrestmi po kron 195·90 na K 3461 84. Račun pomožne ak-cije je imel prejemkov v letu 1908 kron 233.887·76, izdatkov pa K 204.534·12 ter izkazuje koncem l. 1908 v breme „Gosp. zvezi“ saldo K 29·353·64.

Natančno poročilo o poslovanju pomožne akcije podali bomo v letu 1909. V nastopnem sledi poročilo o uspehu iz poslovanja „Gosp. zveze“ v letu 1908.

Glasom dne 31. decembra 1908 sestav-ljene blagovne inventure znaša vrednost na skladišču se nahajajočega blaga K 113·551 33 vin, književni saldo iz računa blaga pa K 80.332·34 torej kosmatega dobička na blagu K 33.218·99.

Iz blagovnega prometa je nadalje posneti, da je „Gosp. zveza“ prodala za kron 2,049.101·79 blaga. Ako od te svote odbijemo prodano blago na račun pom. akcije v znesku K 204.534·12, se izkaže čisti ostanek po „Gosp. zvezi“ prodanega blaga z K 1,844.567 58 vin proti v letu 1907 izkazanih kron 1,877.292·68, manj za K 32.725·10.

Ako primerjamo tedaj letošnji dobiček na blagu po K 33.218·99 s prodanim blagom v znesku K 1,844.567·58, se razvidi, da je „Gosp. zveza“ delala v blagovnem prometu z 1·8% dobičkom. Proti lansko leto izkazanim povprečnem uspehu po 2·35% za 0·55% nižjim, kakor v letu 1907. Iz tega sledi, da je kosmati dobiček na blagu, kateri znaša za leto 1908 K 33.218·99, proti v letu 1907 izkazanih K 44·209·42, padel K 10.990·43. Na škonti je zaslužila „Gosp. zveza“ čisto K 25.022·36, na vpisnini kron 26, na najemnini smo prejeli K 2669·70, na državni podpori K 6000, na prispevku K 266, skupni uspeh K 67.203·05.

Temu nasproti je zabelježiti sledeča izguba: 10% odpis na hiši v Trnovem kron 6075·20, 10% odpis na inventarju kron 1579·33, razlika na obrestih K 9861·12 stroškov K 38.772·16, stroški hiše v Trnovem 2256·96, obresti rez. zakladom K 571·86. Torej čistega dobička K 8086·41.

Koncem leta 1907 je štela „Gospodarska zveza“ 79 članic-zadrug, pristopile so v letu 1908 3 zadrug, skupaj 82, izstopila pa 1, tedaj šteje „Gospodarska zveza“ koncem leta 1908 81 zadrug.

Stanje članov koncem leta 1907 je bilo 506, pristopilo je v letu 1908 21 članov, skupaj tedaj 527 članov, izstopil ni nihče.

„Gospodarska zveza“ je članica „Zadružne zveze“ v Ljubljani, katera je izvršila zadnjo revizijo dne 10. aprila leta 1908.

Izpremema pravil.

Na predlog deželnega odbornika dr. E. Lampeta se izpremenita § 24 in 32 za-

družnih pravil tako, da obstoji odslej načelstvo poleg zvezinega predsednika in podpredsednika in še nadaljnih sedem (dozdaj 4) članov, ki jih izvoli občni zbor na tri leta, najmanj 4 (prej 3) člani načelstva morajo biti člani zvezinih zadrug. § 30 se tako izpremeni, da sestoji Zvezino nadzorstvo iz petih (prej treh) članov. Sklepčna je seja nadzorstva v navzočnosti treh članov. Seje mora sklicati predsednik vsaj trikrat (prej enkrat) na leto.

Volitev načelstva, nadzorstva in razsodišča.

V načelstvo se izvolijo: predsednik I. N. Babnik, podpredsednik dr. Evgen Lampe, Anton Belec, Fr. Košak ml., dr. V. Pegan, Ivan Stanovnik, dež. odbornik prof. E. Jarc, župnik Grašič, dr. Korošec; v nadzorstvo pa: za predsednika Fr. Kovačič, za člane pa: Ivan Hladnik, poslanec Zabret, Ivan Podlesnik in Bore; v razsodišče Kobi, Jaklič, Mejač.

Slučajnosti.

Ob slučajnostih se je razvila živahna razprava glede na bodoče „Zvezine“ naloge. Udeležili so se je: Stanovnik, Adamič, dež. poslanec Hladnik, dež. odbornik dr. Lampe, Lapajne. Škrbinc, Volta in načelnik Babnik.

Strojni zadrugi v Mednem in Savljah*).

Medno je majhna vas, ležeča med Št. Vidom in Medvodami. Šteje 26 hiš s približno 120 prebivalci, ki so sami kmetovalci. V bližini je papirna tovarna, katera pobere večinoma vse delavce, ki bi sicer pomagali pri poljskem delu. Kmetom je zato težko, tudi za drag denar dobiti delavce. Toda skušali so si pomoči.. Uvideli so, da si morejo vzajemno drug drugemu mnogo po-

* Gornje podatke nam je izročil g. Anton Belec, župan v Št. Vidu nad Ljubljano, ki je obema zadrugama ob ustanovitvi in kasneje v vsakem oziru stal na strani. Za njegovo prijaznost mu izrekamo svojo zahvalo.

magati, da je v združbi moč. Pred enim letom se je združilo 14 posestnikov in si osnovalo strojno zadrugo.

Zložili so 400 K denarja, kupili si slamoreznico, mlatilnico in vlačilo ter nekaj drugega orodja. Kar jim je manjkalo denarja, izposodili so si ga pri hranilnici in posojilnici v Št. Vidu nad Ljubljano.

Kakor rečeno, deluje zadruga eno leto. Ta kratka poskušnja pa je zadostovala, da so zadrugniki uvideli, da si morejo s skupnim delom mnogo pomagati.

Slamareznica je olajšala veliko dela. Z mlatilnico so ob mlatvi žito dobro omlatili in tudi hitro, ker so pomagali drug drugemu. Na prvi občni zbor so zato zadrugniki pohiteli radostni, ker so se prepričali, da jim je zadruga v trdno pomoč.

Stroje imajo vse v domači vasi in ker članov ni veliko, dobi lahko vsakdo brez zadržka stroj, ki je vedno pri rokah. Lansko leto so si hoteli postaviti tudi lastno shrambo za orodje. Žal, da je huda suša napravila veliko škode in onemogočila izvesti ta načrt. Kmetje so si morali kupovati krmila za živino in vsled tega jim ni bilo mogoče utrpeti stroškov za napravo shrambe. Zadruga pa upa, da bo dobila primerno podporo za nabavo strojev, in potem bo lahko takoj pričela staviti shrambo. Ko se bo nekoliko okrepila, preskrbela si bo tudi bencinski motor, da se olajša delo živini, ki pri vlačilu (gepeljnu) mnogo trpi.

Računski zaključek za prvo leto izkazuje, da je zadruga imela 1601·61 K skupnega prometa. Deleži znašajo po 2 K in jih je bilo vplačanih 28 K. Na pristopnini so zadrugniki plačali 400 K. Dasi se je od strojev odpisalo 10⁰/₀, znaša čista imovina zadruge koncem prvega poslovnega leta 322·98 K. Zadrugniki so tega uspeha prav veseli in se trdno nadejajo, da bodo tudi v prihodnje s pomočjo zadrugnega dela deležni tistih koristij, kakor doslej.

Strojna zadruga v Savljah je imela dne 4. maja t. l. svoj občni zbor, na katerem se je poročalo o prvoletnem njenem delovanju. Navzočih je bilo mnogo članov. Poročilo o poslovanju in računskem zaključku se je vzelo z zadovoljstvom na znanje. Zadruga ima 61 članov in se peča le z nabavljanjem strojev in orodja, katero kmetje rabijo pri svojem delu. Prometa je imela 10706·16 kron. Bencinski motor je delal celo leto prav dobro in se je z njim zaslužilo 896·40 K. Deleži so določeni na 2 K, pristopnina pa na 10 K, in so člani oboje točno vplačali. Zadruga je dobila od deželne odbora 400 K podpore, upa pa še dobiti podporo iz državnih sredstev. Vrednost strojev znaša 3567·96, dolga ima zadruga še 2824 K. Kako uspešno je delovala, kaže čisti dobiček, ki je znašal 1005·74 K. Na ta način se bo zadruga kmalu osvobodila dolgov in si bo mogla nabaviti še druge stroje ter postaviti za nje lastno shrambo.

Ob pričetku se je oglasilo za pristop 26 posestnikov in se združilo v zadrugo na enak način, kakor so to storili šentviški kmetje. Ko je prišel bencinski motor in so se sosedje na lastne oči prepričali, kolike prednosti nudi strojno delo, pristopilo je takoj zadrugi še 35 posestnikov. Motor ima 4—5 konjskih sil in je za ondotne potrebe dovolj močan. Z njim režejo slamo in jim goni tudi mlatilnico. Bencina porabi za 30 do 40 vin. na uro. Motor in stroje je zadrugi preskrbela „Gospodarska Zveza“ v Ljubljani, ki daje zadrugi tudi bencin in drugo, kar se rabi pri strojih.

Obe zadrugi kmetom mnogo pomagati in jim znatno olajšati in prikrajšati delo, ki bi se drugače moralo opravljati z rokami, kar pa pride v današnjih časih silno drago.

Stroji v kmetijstvu.

I.

Strojne razmere med slovenskimi kmetovalci.

Če človek primerja našega domačega kmeta s poljedelci v drugih naprednih deželah, kakor so Češka ali celo posamezne province in države v Nemčiji, pade takoj v oči bistveni in silno važni razloček med obema. Slovenski kmetovalec se še vedno drži starih navad, ki jih je podedoval s poljem vred od svojega očeta. V principu še vedno gospodari naturalno, t. j. on producira v prvi vrsti za svoje potrebe. Na trg se on ne ozira pri svojem pridelovanju. Proda navadno le to, kar mu ostane, ko je pokril svoje življenske potrebe. Drugače se ravna kmetovalec v naprednih deželah. Ta je zapustil in se oprostil stare in pri kmetijstvu nič manj kakor pri vsaki drugi obrti škodljive konservativnosti. Napredni kmetovalec se je popolnoma prilagodil misli: Drugi časi, druge navade in druge potrebe, torej tudi gospodarstvo drugo. Napredni kmetovalec ne gospodari po starih, od očetov podedovanih navadah, ampak s papirjem in svinčnikom v roki povprašujoč se in računajoč: „kaj mi bode prinesla čistega dobička na tej njivi ta rastlina, kaj druga i. t. d.“

Na zunaj se kaže ta razlika med starokopitnim in naprednim kmetovalcem, da navadno pri prvem najdemo slabo urejena gnojšča (v tem oziru se je med slovenskimi kmetovalci v zadnjih letih gotovo mnogo izboljšalo). Umetna gnojila so še malo znana, stroji, ki jih naš kmetovalec uporablja, so kaj maloštevilni in silno malo odgovarjajo modernemu napredku tehnike. Najbolj tragične pa so posledice teh razmer, ki tvorijo najvažnejšo razliko med obema kmetovalcema: Siromašni domovi, obrazi polni skrbi za bodočnost pri prvem, zadovoljnost in polno zanimanje za gospodarska opravila pri drugem.

Naslovu članka hočemo danes posvetiti naslednje vrstice v prvi vrsti zanemarjenemu,

a silno važnemu vprašanju o strojih, ki jih naši kmetovalci pri svojem kmetovanju uporabljajo in ki bi jih morali uporabljati.

Odnosaji kulturne rastline do človeka so jednako kakor odnosaji kulturne živali prijateljski, hvaležnostni. Kulturna rastlina kakor kulturna žival ima v sebi dovolj moči, da služi svojemu namenu t. j. ohranjenju vrste. V tem oziru je od človeka neodvisna. Kakor hitro pa ji človek pride v kakem oziru na pomoč, mu je zato vedno hvaležna, in sicer mu povrne trud v toliko večji meri, kolikor več je za njo storil. Poleg hrane, ki jo podaja kmetovalec rastlini v obliki raznih gnojil, je priprava zemlje in gojenje rastlini za časa njene rasti najvažnejše. To se vrši s pomočjo raznih strojev.

Če imaš priliko pogledati v kolarnico našega kmetovalca, ne nudi se ti ravno preveč zanimiv prizor. Poleg priprostega voza je naslonjen priprost plug in zraven njega še najednostavnejša brana. To je vse orodje, ki služi v rokah kmetovalčevih obdelovanju zemlje in ima namen pripraviti rastlini za njen razvoj ugodno bivališče v zemlji. Plug, ki ni zmožen niti jedne vrste oranja izvršiti pravilno in dobro, mora služiti kot nekak univerzalni plug.

Vse drugačno sliko pa najde človek v shrambah naprednega češkega ali nemškega kmeta. Tu se vrsti plug za plugom, vsak ima svojo posebno nalogo in seveda tudi temu primerno obliko. Nikjer ne manjkajo večkrat nujno potrebni valarji v različnih oblikah. Zastopane so brane različnih modernih sistemov, kakor tudi raznovrstni kultivatorji. Zbirko teh strojev spolnjuje skoro vedno še sejalni stroj, ki omogočuje jednako, v vrste urejeno setev raznega zrnja. Skoro naravna posledica teh raznovrstnih strojev so razni okopavalni in ogrebalni stroji, ki delo hitreje in ceneje izvršijo kakor delavci. Da pri naprednem kmetovalcu gnojnični voz ali vsaj sod zavzema silnovažno

mesto in da torej nikjer ne manjka, je samo po sebi umevno.

Da se po zbirki strojev pri obeh vrstah kmetovalcev primerna razlika najde tudi na polju pri rastlinah, se lahko prepriča vsakdo, ki ima priliko opazovati polja naprednih in manj naprednih posestnikov. Tudi statistike pridelkov na ploskveni jednoti še bolj jasno kažejo razlike med uspehi. Saj ni nič nenavadnega, da na dobro obdelani zemlji znaša pridelek še jedenkrat toliko ali še več kakor v čisti zemlji na njivi slabega gospodarja. Ta uspeh je poleg umnega gnojenja pripisati le umnemu in skrbnemu obdelovanju zemlje.

Rastlina, vzgojena na dobro ali slabo oskrbovanem polju tako kakor je, pridelovalcu še ne more prinesiti nobene koristi. Treba je rastlino najprej ločiti od zemlje. Stroji za žetev med našimi malimi posestniki pač nimajo posebne prihodnosti, ker deli niti ne pospešijo niti ne pocenijo, in so primeroma dragi, pač pa se da žetev po slovenskih pokrajinah preurediti na ta način, da se upelje mesto počasnega in mučnega žetja, hitra in lahko izvršljiva košnja žita s primerno opremljenimi kosami. Kranjski kozolci in srpi (pri žetju žita) so nekak unikum, ki ga človek skoro nikjer drugje ne najde in ki pridelovanje žita za mnogo podražijo. Večje pozornosti kakor stroji za žetev pa zaslužijo stroji, ki služijo izkopavanju raznih okopavin, zlasti krompirja. Stroj, ki služi slednjemu namenu, je že toliko izpopolnjen, da je med nemškimi kmeti že v splošni uporabi. Stroj delo izvrši popolno, delo neprimerno pospeši in poleg tega ugodno rahla zemljo.

Najvažnejše mesto med kmetijskimi stroji zavzemajo oni, ki imajo namen deliti poljedelske pridelke v posamezne dele in jih tako pripraviti še le primerne za porabo. Med to vrsto strojev spada v prvi vrsti mlatilnica. Po večini slovenskih podov pojejo še cepci.

Nekoliko so napredovali oni, ki so omislili ročne mlatilnice. Ti so nekoliko prikrajšali čas mlatve, a stroškov si niso zmajšali, ker ročna mlatilnica zahteva za kratko dobo mnogo krepkih delavcev, katere je treba zato dražje plačati. Je pa ročna mlatilnica tudi prava mučilnica za ljudi. Mnogo na boljšem so že, ki se poslužujejo pri pogonu živalske sile, ki jim stoji v hlevu zastoj na razpolago in je torej neprimerno cenejša kakor človeška. Silo redko pa so po slovenskih pokrajinah vsejani oni, ki so prepustili gonilno silo kaki prirodni sili bodisi vodi, pari ali elektriki. To redko uporabljanje te najcenejše sile ima svoje razloge v znanih vzrokih. Največkrat prepreči to porabo vprašanje rentabilite, mnogokrat pa tudi nevednost. Zdrava organizacija je zmožna priti vsem težkočam v okom.

Mnogo škode trpi slovenski kmet pri pridelovanju svojega žita, ker nima potrebnih čistilnikov. Sejati mora le površno, ali sploh neočiščeno seme. Posledica tega je, da pridelek vsled primesi različnih plevelov trpi na kakovosti in ravno tako tudi na količosti. Iz mlina dobi kmet malo temne moke, iz katere pripravljena jedila so neokusna, če večkrat ne celo zdravju škodljiva in torej sploh neporabna. Na trgu se takega žita vse ogiblje in se ponujajo zanj le še cene, ki so mnogo nižje, kakor je resnična njegova vrednost. S čistilnikom v roki se da vedno odpomagati takim neprilikam.

Velikega pomena so tudi razni stroji, ki služijo pri krmljenju živine, kakor kotli za parjenje krmil, drobilci raznih zrnj, reznice i. t. d. S pomočjo teh priprav se krmljenje živine ne samo mnogo olajša, ampak se tudi krmila veliko boljše izkoristijo in je z njihovo pomočjo večkrat mogoče porabiti razne odpadke kot krmila, ki bi sicer nič ne koristili. Med našimi kmeti so znane k večjemu slamoreznice. Škodo, ki nastane, ker nedostaja drugih potrebnih strojev, mora tudi tukaj nositi v prvi vrsti kmet sam.

Videli smo v kratkih potezih, kaj pomenijo stroji za poljedelca. Vprašali bi se le še, kaj je vzrok, da je naš kmet v uporabi strojev tako zaostal. Daleč proč smo od misli, da je naš kmet nazadnjaški. Kdor pozna tuje razmere, mora na čast našemu malemu posestniku priznati, da je za napredek veliko bolj dovzeten, kakor so kmetje po tujih deželah v enakih razmerah. Vzrok pa je iskati v sledečem: Pri nas manjka vzornih posestev, kjer bi imel kmet priliko, stroje, njih uporabo in njih dobre posledice spoznavati, kakor ima to priliko češki, in nemški kmet na ondodnih vzornih veleposestvih. Zato pa je bila in je še dolžnost višjih faktorjev, kakor so dežela in država, napram našemu skoro izključno malemu posestvu vse drugačna, kakor v omenjenih deželah. Storilo se je od obeh strani sicer že mnogo, a ne še dosti. Ganiti se mora seveda še bolj kakor dosedaj kmet sam.

Ing. Jan. Rataj.

Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji.

b) Posojila.

Zasluga hranilnici in posojilnici je, da morejo kmetje dobiti po ceni kredit na osebno poroštvo.

a) Realni in zadostni osebni kredit.

Dokler ni bilo hranilnic in posojilnic, ni mogel mali in srednji kmet dobiti posojila na osebno poroštvo. Mestne hranilnice, banke, mestne kreditne zadruge so na tem polju malo storile, in še to, kar so storile, je bilo v korist veleposestnikom. Javne hranilnice imajo 13 milijard M hranilnih vlog, od katerih je le 500 milijonov M posojenih na osebni kredit, in od teh 500 milijonov je prišlo na kmeta približno 100—150 milijonov M. Pri 369 mestnih kreditnih zadrugah je bilo l. 1900 posojenih 76 milijonov M poljedelcem. Skupno pri javnih

hranilnicah in mestnih kreditnih zadrugah, se je dalo poljedelcem 250 300 milijonov M. Vendar te svote ne zadostujejo potrebam kmetovim, ker te svote so bile v korist le večjim poljedelcem. Vsled tega so bili mali in srednji poljedelci navezani na posojila pri raznih trgovcih in bogatinah.

Toda velik preobrat je nastal, ko so začele delovati hranilnice in posojilnice. Njih število je silno narastlo. Nad 1400 milijonov M so te „kmečke“ banke dale posojila po nizki ceni.

b) Nizka obrestna mera.

Hranilnice in posojilnice dajejo kredit po nizki ceni. Pri članicah glavne zveze v Neuwiedu je bila srednja obrestna mera v

letu	1900 : 4.53%
„	1901 : 4.58 „
„	1902 : 4.56 „

Nekako polovica zadrug zaračuna pri obrestih malo provizijo, približno $\frac{1}{5}$ %, tako da je povprečna obrestna mera okrog 4.7%. Potemtakem je obrestna mera nižja kakor pri drugih hranilnicah in kreditnih zadrugah.

c) Priročnost in ugodnost posojil.

Kdor rabi posojila, ga dobi pri hranilnicah in posojilnicah, kajti te se nahajajo v bližini, in odborniki zelo lahko preiščejo, ali je prosivec vreden posojila ali ne. Seveda zahtevajo tudi hranilnice in posojilnice jamstva. Večinoma se dajo posojila na poroštvo, vendar tudi na hipoteke in vrednostne papirje. Tako je bilo koncem l. 1903 pri Neuwiedskih hranilnicah in posojilnicah za 193 milijonov posojil, in sicer:

na poroštvo	107 milijonov mark
na hipoteke	82 „ „
na vrednostne papirje	4 „ „

Kar se tiče vračevanja dolga, se gre dolžnikom zelo na roke. Kmet nima rednih dohodkov, kakor uradnik, tudi ne v gotovih rokih, kakor trgovec; kmetovi dohodki so zelo neredni, največ jih ima v jeseni, ko

pridelke proda. Zato se mora pri posojilih iti kmetu na roke, da vrača dolg, kadar more. Radi tega menice niso pripravne za kmetški kredit, ker se mora dolg poravnati ob določenem času. Kmečke hranilnice in posojilnice zadostujejo kmetovim potrebam in zahtevam. Kredit se da za 1—5 ali tudi še za več let. Posojilo se lahko vrača v malih zneskih. Potemtakem se prebližuje ta oblika kredita tekočemu računu. In res je tekoči račun za kmečki kredit jako ugoden in primeren. Zato se kmetje čedalje bolj poslužujejo tekočega računa. Pri blagajnah državne zveze je bilo v tekočem računu

	v letu 1904	1905
izplačanih	274	333 milijonov mark
vrnjenih	262	296 „ „

Četudi se gre pri vračevanju dolga kmetom zelo na roke, vendar morajo posojilnice paziti na to, da se posojilo vrača ob določenih obrokih in da se obresti redno plačujejo.

c) Dovoljevanje realnega kredita.

Sicer nimajo kmečke hranilnice in posojilnice namena posojevati na dolge obroke, vendar v bogatih časih, kakor so bili leta 1902—1907, ni bilo možno preobilega denarja plodonosno naložiti za kratke obroke na osebni kredit, zato so se začela dajati posojila na vknjižbo.

Koncem leta 1903 je bilo posojil na vknjižbo pri hranilnicah in posojilnicah državne zveze	188 milijonov mark
Neuwiedske zveze	78 „ „

Skupaj	265 milijonov mark
--------	--------------------

Mnogi ugovarjajo, da hranilnice in posojilnice posojujejo tudi na vknjižbo, češ da mora vknjižen dolg biti za daljšo dobo, neodpovedljiv in amortiziran. Tak kredit naj dajejo razne banke (kakor deželne banke itd.), hranilnice in posojilnice ne morejo tem trem zahtevam ugoditi, ker imajo denar na razpolago navadno za kratko dobo. Napačno

bi bilo, ako bi hranilnice in posojilnice svoj denar nalagale v velikem obsegu na hipoteke.

Iz teh vzrokov so združne zveze odnekaj imele načelo, da kmečke hranilnice in posojilnice posojujejo svoj denar na osebni kredit.

Iz tega stališča naj bodo hranilnice in posojilnice nekake agentinje, da za javne kreditne zavode oskrbujejo propagando, navetujejo posojila itd.

Pri dovoljevanju kredita na vknjižbo so sicer hranilnice in posojilnice prekoračile mejo svojega delokroga, vendar se da to iz več vzrokov opravičiti. Imele so preveč denarja. Mali posestniki ne morejo pri bankah dobiti posojila, ker te dajo kredit le onim posestnikom, katerih zemljišča imajo čisti donos 75—150 M. Posojilojemalcu je veliko priročneje iskati posojila pri domači hranilnici in posojilnici, kakor pri oddaljeni banki v mestu. Realnokreditni zavodi so pri dovoljevanju posojil skrajno previdni in dovolijo kredit do $\frac{2}{3}$ določene takse, dočim domače kreditne zadruge to mejo lahko tudi prekoračijo, ker imajo dolžnika vedno pred seboj in nanj zmiraj pazijo.

d) Parceliranje posestev.

Razni špekulantje z zemljišči izkoriščajo zadrego posestnikov, ki morajo prodati svoja posestva.

Kupijo posestva in jih parcelirajo ter dalje prodajajo. Pri tem delajo velikanske dobičke, 100—150 $\frac{0}{0}$. Zviti špekulantje vedo prav dobro, da je veliko pomankanje zemljišč, zato parcelirajo celo zemljišče in prodajo na dražbi $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{5}$ posestva, ostali del dajo za visoko ceno v najem 400—600 M za ha na 4—5 let. Po teh letih se zopet en del proda na dražbi, dokler ni v 10—15 letih posestvo prodano. Da pri tem mnogi kmetje pridejo raznim špekulantom v roke, ni treba posebej omenjati.

Zvite nakane špekulantov so že mnogokrat preprečile hranilnice in posojilnice.

Navedimo samo en zgled. Hranilnica in posojilnica v Fischenicku pri Kolinu je kupila posestvo v obsegu 55 ha za 363.000 M. Razdelila ga je v parcele po $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ ha, zboljšala pota in nato posamezne dele prodala na dražbi svojim članom. Na prvi dan dražbe so prodali 76 zadružnikom 32 ha. Za hektar se je povprečno plačalo 7937 M, za prusko jutro 1985 M, torej za 165 M več, kakor se je kupilo. Potemtakem je bil uspeh prav lep. Preje se ni dobil ha spod 10.000 M navadno se je dalo 12.000 M. Zadruga je torej prodala 32 ha, 23 ha pa je dala v najem ubožnim udom, ki se niso mogli udeležiti dražbe. Najemnina je bila nizka, tolikšna, da so se pokrile obresti kapitala, s katerim se je kupilo zemljišče. Tako se je tudi ubožnejšim ljudem izkazala dobrota. Gospodarsko poslopje je dobila neka cerkvena občina, ki je napravila na istem prostoru otroški vrtec, šolo za šivanje ter postajo za bolniške strežnice.

(Dalje.)

Vestnik Zadružne zveze.

Nove članice. V članstvo Zadružne Zveze v Ljubljani so bile po izidu zadnje številke sprejete sledeče zadruga:

Ziljska Bistrica, hranilnica in posojilnica,
Sv. Jakob v Rožu, hranilnica in posojilnica,
Sv. Štefan na Zili, hranilnica in posojilnica.

Prokuro je načelstvo Zadružne Zveze v Ljubljani podelilo v svoji seji dne 23. junija tajniku Ant. Kralju, ki bo podpisoval v smislu §§ 41 in 46 Zvezinih pravil.

Zadružni pregled.

Dom črevljarske zadruga v Mirnu so otvorili in blagoslovili na binkošne praznike. Ta stavba je po zatrdilu izvedencev ena najlepših za črevljarsko obrt po celi Avstriji, ker ima jako lepe in zračne prostore, kakršnih ni z lepa najti kje. Domače mojstre bo podučeval izvedenec c. kr. urada za pospeševanje obrti v izdelovanju čevljev za vojake. Zadruga bo vpeljala tudi obrat s stroji.

Gornjeavstrijske rajfajznovke. Koncem leta 1908 je na Gornjem Avstrijskem delovalo 243 hranilnic in posojilnic Rajfajznovega sestava in se je njih število napram stanju prejšnjega leta pomnožilo za 5. Članov so imele 26.495 ter pride povprečno na vsako posojilnico 109 članov. Hranilne vloge so znašale K 37.599.754, dovoljena posojila K 21.362.295, celokupni promet pa krona 56.571.234. Njihovi rezervni zakladi znašajo kron 1.130.778.

Obrestno mero so skoro vse ondotne rajfajznovke znatno znižale, kakor kaže naslednji pregled:

3 $\frac{0}{100}$	dajejo in	3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$	jemljejo	3	posojilnice
3 $\frac{1}{4}$	" daje "	3 $\frac{1}{2}$	" jemlje	1	posojilnica
3 $\frac{1}{4}$	" " "	3 $\frac{3}{4}$	" "	6	posojilnice
3 $\frac{1}{4}$	" " "	4	" "	1	posojilnica
3 $\frac{1}{2}$	" " "	3 $\frac{1}{2}$	" "	1	posojilnica
3 $\frac{1}{2}$	" " "	3 $\frac{3}{4}$	" "	7	posojilnic
3 $\frac{1}{2}$	" " "	4	" "	57	posojilnic
3 $\frac{1}{2}$	" " "	4 $\frac{1}{4}$	" "	9	posojilnic
3 $\frac{1}{2}$	" " "	4 $\frac{3}{4}$	" "	1	posojilnica
3 $\frac{3}{5}$	" " "	4	" "	1	posojilnica
3 $\frac{3}{5}$	" " "	4 $\frac{1}{4}$	" "	2	posojilnic
3 $\frac{3}{5}$	" " "	4 $\frac{1}{2}$	" "	1	posojilnica
3 $\frac{3}{4}$	" " "	4	" "	5	posojilnic
3 $\frac{3}{4}$	" " "	4 $\frac{1}{10}$	" "	1	posojilnica
3 $\frac{3}{4}$	" " "	4 $\frac{1}{4}$	" "	68	posojilnic
3 $\frac{3}{4}$	" " "	4 $\frac{1}{2}$	" "	27	posojilnic
4	" " "	4 $\frac{1}{4}$	" "	4	posojilnice
4	" " "	4 $\frac{1}{2}$	" "	38	posojilnic
4	" " "	4 $\frac{3}{4}$	" "	5	posojilnic
4	" " "	5	" "	4	posojilnice
4 $\frac{1}{2}$	" " "	6	" "	1	posojilnica

(obrtiška posojilnica v Lincu).

Priljubljenost „domačih hranilnic“. Med kmetijskimi hranilnicami in posojilnicami se domači nabiralniki vedno bolj širijo. Samo Zveza pomeranskih kmetijskih zadrug v Nemčiji je v času od 1. januarja do 1. aprila t. l. razpečala nič manj nego 17.134 takih nabiralnikov, in sicer svojim lastnim zadrugam 1442 izvodov, 15.291 izvodov drugim nemškim zvezam in zadrugam in 401 izvod zvezam in zadrugam izven Nemčije. Vsega skupaj je ta zveza dozda razpečala 79.763 izvodov »domačih hranilnic«, ki so — mimogrede omenjeno — zelo poceni. Iz teh števil se vidi, da raste vedno bolj zanimanje za ta novi in priprosti pripomoček za varčevanje. Upamo, da se ga bodo tudi naše denarne zadruga posluževale bolj in bolj in širile to koristno napravo med našim kmetiskim ljudstvom.

Moč zadružništva. Zadružna organizacija se je v nekaterih državah razvila tako, kakor bi ne bil pred leti pričakoval niti njen najboljši zagovornik. Posebno kreditne zadruge napredujejo povsod silno hitro in so po nekaterih deželah dospele do neverjetne stopnje svojega razvoja. Tako so n. pr. samo Schulze-Delitscheve kreditne zadruge na Nemškem imele l. 1907 nad 11 milijard in 400 milijonov mark prometa, ki se je napram prometu v l. 1906 pomnožil za približno eno milijardo. Obratna glavnica je l. 1906 znašala pri teh zadrugah 1168·7 milijonov mark. Lastnega premoženja (deležev in rezervnih zakladov) so l. 1906 imele 248·9, l. 1907 pa 260 milijonov mark; tujega denarja so imele l. 1906 919·8 milijonov mark, l. 1907 pa 949·6 milijonov mark. Lastnega premoženja so leta 1907 torej imele 21·50% obratnega kapitala, tujega pa 78·50%. Kreditov je 917 zadrug te vrste dovolilo 2792 milijonov mark, in podaljšalo kredite za 684 milijonov mark, tako da je povprečno vsaka zadruga l. 1907 dala 3·8 milijonov mark posojil.

Gospodarske drobtine.

Gnoja ne polivati z gnojnico! Strokovnjaki so, ne da bi vedeli drug za drugega, delali poskuse, da bi dognali, kedaj je gnoj boljši: ali če se ga z gnojnico zaliva, ali če se to opusti. In pokazale so preiskave politega in nepolitega gnoja vseskozi, da je boljši oni gnoj, ki se ga ni polivalo z gnojnico. Pač pa seveda mora biti gnoj na gnojišču dobro stlačen. To izkustvo je novo in se radi tega po knjigah še vedno priporoča, gnoj polivati!

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Fari pri Kostelu,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 4. julija 1909 ob 5. uri popoldne

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako občni zbor ob navedeni uri ne bi bil sklepčen, vrši se na istem mestu in z istim dnevnim redom čez pol ure drug občni zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na XIV. redni občni zbor

Kmetijske hranilnice in posojilnice v Starem trgu pri Ložu,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 11. julija 1909 ob 3 uri popoldne v posojilniških prostorih v lastni hiši št. 67.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na I. občni zbor

Zveze mlekarskih zadrug v Ljubljani,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 30. junija 1909 ob 1/22. uri popoldne v pisarni Zveze slovenskih zadrug (Janez Terdinova ulica 8.)

Dnevni red:

1. Poročilo prvega načelstva
2. Sklepanje o pristopu zvez'nih zadrug k Mlekarski zvezi v Ljubljani (fuzija)
3. Letni račun.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva
6. Slučajnosti.

} samo tedaj, če se ne sklene
} fuzija.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Osrednje perutninarne zadruge v Ljubljani,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 17. julija 1909 ob 9. uri dopoldne v Kršč. socialni zvezi (hotel Union)

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
3. Slučajnosti

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bi sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na izvanredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Stopreah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 13. julija 1909 ob 3. uri popoldne v župnišču.

Dnevni red:

Prememba pravil.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bi sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

P R E G L E D

poslovanja hranilnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov
za mesec maj 1909.

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Ambrus	3921	99	3661	54	7583	53	1203	—	—	—	3650	—	100	—	23
Artiče	5050	47	7193	66	12244	13	4433	60	471	60	5100	—	260	—	181
Bogomolji	2671	88	2841	50	5513	38	200	—	340	—	384	86	394	62	45
Banj	7029	16	6823	35	13852	51	3359	05	—	—	16537	49	1230	34	79
Bajagić	570	67	5193	35	5764	02	80	—	40	—	872	—	328	30	224
Barban															
Baška															
Beram	4592	68	2992	35	7585	03	2625	—	1383	85	589	61	—	—	—
Belapeč															
Biograd															
Blagovica	10714	57	14511	91	25226	48	9774	41	3687	06	4100	—	720	—	219
Bled	21091	45	20573	09	41664	54	9374	—	16051	91	4400	—	2100	—	212
Bloke	30804	97	36772	41	68577	38	3130	—	12564	65	21480	—	3950	—	353
Boh. Bistrica															
Boljun	3666	60	4343	57	8010	17	1700	—	1468	72	2740	84	273	31	116
Boljunec	5492	04	5102	09	10594	13	1465	—	910	—	4060	—	2192	50	346
Borovnica	32339	26	29957	69	62296	95	5683	—	6866	05	21012	35	10120	—	342
Boštanj	7591	11	9832	43	17423	54	3615	48	6684	48	1690	—	1120	—	98
Bučka	5501	21	6053	38	11554	39	2028	54	1691	44	3110	—	835	60	270
Buzet															
Bobovišče - Brač															
Besnica p. Kranju	4903	80	4420	14	9323	94	2895	—	2376	61	510	—	—	—	53
Celje															
Cerklje															
Cerklje pri Krš.	7428	89	9227	95	16656	84	6920	—	1031	74	3686	—	432	—	210
Cerkno															
Cirknica	88175	04	78789	82	166964	86	25998	04	34257	82	30020	50	10690	84	628
Cirkovce															
Col															
Cres															
Čatež															
Češnjica	14783	76	11820	66	26504	42	5581	—	10324	51	1300	—	2420	—	207
Čitluk															
Črmošnjice															
Črna gora	2912	76	3295	20	6207	96	2205	—	1020	89	1170	—	110	—	112
Črni vrh	27484	01	22737	13	50221	14	4924	—	16330	32	3905	—	5465	12	225
D. M. v Polju	5167	61	4839	03	10006	64	3676	96	707	—	1100	—	229	—	114
Dicmo-Donje	20047	40	19777	50	39824	90	7300	—	1620	—	80446	71	3182	—	234
Dobje	8226	24	6761	02	14987	26	2100	—	4300	—	2450	—	—	—	55
Dobova	6305	79	4566	14	10871	93	1470	—	1940	99	2560	—	400	—	142
Dobropolje	62296	04	64083	90	126379	94	16649	31	28481	82	33433	81	23360	—	+5
Dobrinj	28758	96	30260	91	59019	87	9960	—	19347	07	2877	58	4707	90	422
Dobrova	2012	58	1614	77	3627	30	1768	78	502	92	100	—	—	—	30
Dobrna	5811	—	6449	39	12260	39	2951	32	2319	90	555	—	3400	—	139
Dol	5444	54	4360	66	9805	20	1235	—	1603	48	340	—	600	—	60
Dolsko	1903	42	1541	30	3444	72	1397	—	578	03	310	—	341	48	62
Domžale	14742	26	12587	53	27329	79	7097	31	2307	36	6800	—	600	—	315
Draga	20529	24	21714	26	42243	50	5119	—	12135	83	9550	—	300	—	—
Dračevica	41420	43	36754	31	78174	74	17641	93	6665	22	11963	47	11816	39	58

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Drniš															
Dubrovnik	84959	55	77423	34	162382	89	35487	09	15049	31	24101	—	24858	—	299
Dragatuš	5241	09	4920	40	10161	49	4920	55	1110	40	1810	—	—	—	32
Dobac															
Fara	19609	27	18201	69	37810	96	17847	—	2989	52	3103	73	—	—	141
Frankolovo	13853	07	11859	07	25703	14	4346	03	2653	40	3721	—	5075	67	230
Gore nad Idrijo	2224	16	1967	47	4191	63	1835	—	737	24	200	—	100	—	77
Gorje	24948	21	22597	66	47545	87	13350	70	10215	44	6340	—	3401	18	344
Gor. Logatec	7766	15	7092	96	14859	11	3052	—	3086	19	1950	—	1600	—	65
Gozd	8385	32	7972	19	16357	51	6641	32	6087	07	—	—	230	—	70
Gradac h. p. b.															
Gradac k. Drniša	1881	48	7280	56	9162	04	336	—	555	—	—	—	—	—	358
Gradac kod Ma-karske	10489	30	10435	57	20924	87	600	—	430	—	5343	18	2036	61	191
Gornjigrad	12589	62	11508	61	24098	23	12216	49	2001	71	500	—	340	—	63
Gorica															
Gdinj															
Hinje	9985	05	10335	19	20320	24	4200	—	5103	35	3200	—	200	—	41
Horjul	12270	33	9774	30	22044	63	6379	91	7648	52	1845	17	1631	26	330
Hrenovice	12150	82	12270	30	24421	12	7011	30	4317	72	1475	—	3230	—	376
Idrija	17623	31	20011	56	37634	87	6856	55	9507	60	9994	58	4635	40	209
Ig	32212	53	35196	66	67409	19	18116	—	11772	34	12905	—	6300	—	368
Igrane	16014	35	15503	66	31518	01	2740	—	878	76	130	—	4497	01	205
Imotski	6458	13	2764	77	9222	90	6213	75	184	32	816	—	150	—	122
Izlake															
Jesenice	17119	16	15469	12	32528	28	13451	73	2446	07	4600	—	964	—	41
Jarenina	3127	68	3666	67	6794	35	1327	—	1754	78	1346	—	1579	—	199
Kaštel-Buje	4532	22	3674	26	8206	48	123	—	500	—	300	—	—	—	82
Kastel-Gomilica	4602	—	4273	33	8875	33	602	—	1856	—	2407	50	—	—	69
Konjice															
Kamnik															
Kandija	83439	71	103524	11	186963	82	48081	03	48168	31	43624	—	26528	93	2022
Kanfanar															
Karojba	790	01	1109	—	1899	01	475	—	647	—	462	—	270	—	129
Kaštelir	38559	08	26745	56	75304	64	16514	—	5197	28	17510	—	8915	—	228
Kotor															
Knežak	20450	92	16769	21	37220	13	8024	—	10142	80	6500	—	720	—	361
Kočevje	9184	41	8842	11	18026	52	9145	97	2231	33	1500	—	20	—	31
Koljane															
Komenda	12106	90	10500	84	22607	74	5399	89	7850	33	2580	—	8	85	151
Koprivnica	4399	64	3595	29	7994	93	3740	—	295	29	300	—	300	—	64
Koprivnik															
Kozice															
Kranj	57860	33	52086	52	109946	85	23307	20	11679	30	9772	25	—	—	118
Kranjska gora	12353	26	12956	87	25310	13	9204	60	7106	66	1650	—	820	—	—
Križevci	102856	86	100736	07	23592	93	52423	22	60893	45	39241	—	8538	—	424
Krka	21381	93	20378	71	41760	64	2278	40	8461	16	7270	—	10060	—	149
Kropa	10644	27	10125	35	20769	62	5991	03	5429	09	2800	—	350	—	32
Kršan	7655	28	8097	67	15752	95	4730	—	—	—	1061	30	2728	02	181
Kruševo	30	—	67	98	—	—	—	—	—	—	24	—	30	—	222
Korte	2936	50	1930	10	4866	60	2260	—	317	—	100	—	440	—	63
Kaštel. Stari															
Krivodol															
Leše	4535	20	4340	—	8875	20	4523	—	3540	—	100	—	—	—	21
Livade	5566	79	6034	82	11601	61	3212	40	4388	80	1553	31	1968	16	308
Laško	7107	41	7990	68	15098	09	4365	—	2292	04	260	—	288	60	235

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Leskovica . . .															
Leskovec . . .	8389	85	9646	81	18036	66	5425	—	2566	61	6009	—	2715	—	437
Lindar . . .	1323	54	1339	68	2663	22	—	—	380	—	642	57	649	36	127
Ljubljana, lj. pos.	3889811	95	3951719	42	7841531	37	552354	66	302275	75	88264	38	25194	10	2522
Ljubljana, obrt. kreditna zadr.	37030	92	37024	10	74055	02	12835	53	400	—	20720	—	4750	96	62
Ljubljana, vzaj. podp. društvo	506266	82	518780	36	4025047	18	158842	91	42844	70	133699	46	58228	08	—
Ljubno . . .	15046	24	19107	75	34153	99	11651	54	8135	76	2800	—	2851	17	156
Loka . . .															
Loški potok . .															
Lovreč . . .															
Lukovica . . .	5001	31	5339	07	10340	38	2391	40	3203	49	1200	—	2538	84	90
Lanišče Istra .	8539	—	7043	82	15582	82	7951	—	420	—	1220	—	—	—	25
Laporje . . .	3809	15	3830	40	7639	35	2353	—	2530	—	700	—	—	—	26
Makarska . . .															
Makole . . .	35257	09	18493	37	53750	46	10859	84	8641	42	4520	—	1592	19	—
Mali Lošinj . .	49440	32	42945	81	92386	11	24936	92	30389	57	11940	—	10227	35	413
Marenberg . . .															
Maribor: Sp. Lj. Pos.															
Maribor: H. p. kat. meš.															
Medulin . . .	7039	66	10696	89	17736	55	3590	—	1357	51	3829	38	2655	76	390
Mengeš . . .	26315	44	25677	32	51993	26	15408	87	13978	71	3550	—	1100	—	160
Metlika . . .															
Milna . . .															
Mirna . . .															
Mirlovič-Zagora .	1979	59	2633	49	4612	08	—	—	—	—	22	—	1911	74	477
Mokronog . . .	12635	54	13478	23	26113	77	6750	—	7315	27	3100	—	4915	14	235
Moravče . . .															
Mošnje . . .	3245	86	3542	56	6788	42	1712	80	861	08	100	—	400	—	141
Mozirje . . .	8585	22	8888	75	17473	97	7534	64	2066	—	2720	—	820	—	91
Mirna peč . . .	4033	24	4268	28	8361	52	2855	—	538	28	3720	—	—	—	46
Novalja . . .															
Naklo . . .															
Nerezine . . .	47451	75	46656	83	94108	58	19047	56	27115	87	12138	24	7820	26	151
Nova cerkev . .	3066	80	5830	37	8897	17	1340	—	1741	38	3060	—	450	—	31
Omišalj . . .	8806	83	7317	90	16124	73	5924	67	6060	04	306	40	1003	91	179
Otok (Han) . . .															
Oprtalj . . .															
Otok kod Sinja															
Otrič - Strugama															
Podčetrtek . .	2236	73	1451	72	3688	45	1030	—	200	—	12050	—	—	—	45
Podzemelj . . .	639	34	629	—	1268	34	634	—	—	—	200	—	—	—	35
Pag . . .	19340	84	13447	73	67110	81	2128	84	10324	84	2128	84	10324	18	199
Petrovče . . .	1472	53	2309	—	3781	53	610	—	260	—	440	—	38	05	69
Pišece . . .	10513	31	10408	—	20921	31	9822	50	58	—	7250	—	—	—	60
Planina-Studeno	1745	55	1447	57	3193	12	837	70	575	—	150	—	420	—	185
Pločice-Konavlje	35184	61	35026	42	70211	03	91684	88	5985	98	111775	93	7719	56	107
Podbabje . . .	3063	41	4092	28	7155	69	3020	—	300	—	250	—	—	—	430
Polhov gradec .	10764	07	9818	08	20582	15	6767	25	6985	—	755	—	44	01	164
Poljane . . .	44984	70	50232	63	95217	33	35267	77	34808	—	660	—	3352	—	439
Poljčane . . .	4793	12	5650	05	78029	69	4126	65	541	—	2480	—	101	—	77
Pomjan . . .	14003	11	12906	75	26909	86	4528	05	7029	—	5420	—	3395	71	280
Postojna . . .	4183	79	4304	11	8487	90	3504	—	1382	—	—	—	650	—	94

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Proložac . . .															
Podljubelj . . .															
Pazin . . .															
Ponikva . . .	4435	91	5535	05	9970	96	4330	—	2653	68	870	—	—	—	62
Predđvor . . .	4340	41	4504	25	8844	66	3642	—	690	17	1440	—	630	—	109
Preska . . .	10604	90	10136	12	20741	02	5006	94	2283	21	3400	—	3126	—	—
Prihova . . .	4730	59	4487	55	9218	14	4666	—	1524	49	100	—	—	—	57
Prosek . . .	4478	51	4160	60	8639	11	2047	94	1140	—	2960	—	1866	10	451
Punat . . .	19694	50	19702	05	39396	55	16488	50	10187	15	250	—	—	—	81
Predloka . . .	6219	21	6035	13	12254	34	472	50	16	—	5950	—	20	—	42
Polzela . . .	3548	67	1884	75	5433	42	2235	—	1010	—	1240	—	—	—	60
Radeče . . .	92114	88	95750	57	187865	45	66618	36	11938	96	61995	—	22294	99	528
Radovica . . .	4886	40	3427	86	8314	26	1748	40	629	74	27700	—	—	—	90
Rajhenburg . . .	7320	94	7719	23	15040	17	2799	43	831	23	2550	—	48	—	140
Rečica . . .	19298	53	21374	63	40673	16	13136	62	19359	34	1800	—	5200	—	402
Reka koč . . .	655	39	210	42	865	81	420	—	210	—	—	—	200	—	25
Ribnica . . .	74183	02	103824	62	178007	64	45083	49	35449	33	60873	34	11440	—	390
Rob . . .	10240	77	9096	44	19337	21	2547	60	5841	05	2140	—	—	—	239
Rova . . .	13657	56	14116	71	17774	27	2940	—	919	71	1480	—	10462	85	242
Rab . . .															
Radunič . . .															
Ravnidol . . .															
Ricmanje . . .															
Roč . . .															
Rogoznica . . .															
Rovte . . .															
Stoprce . . .	1913	53	1308	04	3221	57	350	—	277	—	1030	—	—	—	47
Svečina . . .	1189	93	1008	14	2198	07	344	43	300	—	707	—	—	—	20
Selca na Braču . . .	63731	62	60976	83	124708	45	11704	20	14575	93	2935	60	50	74	232
Selca p. Škof . . .	16997	18	13376	30	30373	48	6617	—	10369	71	2470	—	1170	—	349
Senožeče . . .	1815	95	2288	99	4104	94	210	—	—	—	2080	—	780	—	148
Sevnica . . .	39939	55	40016	94	79956	49	29202	10	6289	16	9390	—	8126	66	2152
Slatina . . .	43381	12	46591	33	93196	45	19408	73	—	—	16690	—	5594	—	943
Sliv. pri Marib. . .	11284	53	11041	76	22326	29	2277	—	1370	—	9630	—	—	—	75
Smlednik . . .	7240	73	5573	47	12814	20	6652	—	3779	73	1780	—	420	—	148
Sorica . . .	10371	65	10290	63	20662	28	5102	40	5467	56	4600	—	—	—	61
Spodnjalo . . .	1284	—	1280	—	2564	—	1270	—	230	—	200	—	—	—	17
Srednja vas . . .	25496	41	24653	76	50150	20	12640	—	10234	72	3341	—	11420	—	425
Staracerkev . . .	5875	72	5501	—	11376	72	4639	87	1950	—	2040	—	1900	—	63
Stara Loka . . .	7817	53	9236	44	17053	97	7045	—	5974	60	1200	—	10	—	+1
Starilog . . .	12832	33	12679	15	25511	48	6183	36	7695	68	1400	—	8895	68	77
Staritrq . . .	78765	08	58438	89	137203	97	5077	—	42208	41	15790	—	1380	—	648
Struge . . .	2759	20	3721	60	6480	80	75	—	2984	21	700	—	700	—	+3
Suhor . . .	8542	64	8460	15	17002	79	2236	—	2420	—	1540	—	1800	—	56
Semič . . .															
Sl. Gradec . . .															
Starigrad . . .															
Studenci, Štaj. . .															
Sodražica . . .															
Sutivan . . .															
Sv. Ema . . .	2660	37	2525	35	5185	72	2020	—	600	—	1160	—	199	24	278
Sv. Ivan p. Trstu . . .	33708	08	34417	23	68125	31	21589	27	3439	62	4846	42	8273	50	392
Sv. Jakob ob S. . .	5274	79	4568	99	9843	78	2806	92	2015	63	420	—	200	—	191
Sv. Jur j. žel. . .	44134	63	40912	59	85047	22	16514	61	19888	40	7723	—	10247	18	336
Sv. Križ (Kastav) . . .	4345	40	4486	87	8832	27	1720	—	2755	75	1700	—	—	—	118
Sv. Križ p. Kost. . .	51476	22	50582	35	102058	57	11652	55	5985	87	12640	—	33813	66	+12

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Stari trg pri Ložu															
Studenci, Dalm.															
Sv. Križ p. Litiji															
Sv. Lenart . . .															
Sv. Križ pri Trstu															
Sv. Vincenat . .															
Sv. Benedikt . .															
Sv. Mihael poleg															
Šoštanja															
Sv. Nedelja . . .															
Sv. Peter n. M. .															
Sv. Trojica . . .															
Sv. Kunigunda .	2418	83	2371	06	4789	89	1706	72	1545	61	550	—	160	32	94
Sv. Lovrenc na															
Drav. polju . .	8213	55	7721	01	15925	56	3210	—	1364	77	4334	—	—	—	58
Sv. Lucija . . .	465	47	595	60	1061	07	—	—	—	—	590	30	260	—	141
Spod. Polskava .	2898	39	3025	05	5923	44	2436	—	1289	35	1020	—	513	—	74
Slivnica pri Celju	2870	64	2850	38	5720	62	811	—	2441	12	400	—	40	—	55
Sv. Bolfenk . . .	4846	79	4978	59	9825	38	1656	65	456	—	4517	—	—	—	45
Sv. Peter pri No-															
vem mestu . . .	6515	45	7800	25	14315	70	2534	—	1820	90	4960	—	1155	—	88
Sv. Petar u Šumi	1320	36	1210	—	2530	36	670	—	—	—	1220	—	590	—	79
Sv. Peter v S. d.	2421	41	1556	05	3577	46	327	—	555	56	930	—	—	—	58
Št. Ilj. pri Velenju	3123	77	6488	36	9612	13	1401	—	1694	07	2670	—	1200	—	103
Št. Vid p. Vipavi	3536	49	1826	61	5363	10	1266	—	415	—	1340	—	—	—	73
Št. Janž (Dolenj.)	1933	55	1948	43	3881	98	1143	—	1224	68	690	—	756	—	156
Št. Janž na Dr. p.	1489	03	3290	—	4779	03	420	—	90	—	3200	—	703	—	74
Št. Jernej . . .	33753	57	32487	58	66241	15	12893	30	18796	87	13330	—	6480	96	827
Št. Jurij p. Kr. .	22690	15	17705	11	40395	26	8660	89	9605	18	7657	12	—	—	—
Št. Lambert . . .	275	76	261	—	536	76	109	20	260	—	—	—	—	—	29
Št. Peter n. K. .	24904	63	24230	83	49135	46	9371	83	15449	02	8590	—	3106	16	519
Šebrelje															
Št. Jurij ob j. žel.															
Št. Ilj p. Turj. .															
Št. Jurij p. Kum															
Št. Rupert . . .															
Šibenik															
Škocijan															
Štokovci															
Št. Vid n. Ljub.	27015	02	26995	46	54010	48	3733	40	12453	62	2847	50	390	—	116
Št. Vid pri Zatič.	21446	78	21711	84	43158	62	9100	51	20583	78	1000	—	400	—	442
Št. Vid p. Grobel.	968	66	659	27	1627	93	283	56	333	36	310	—	—	—	33
Škofja Loka . . .	23745	43	30708	80	54454	23	10034	43	20125	20	1000	—	1000	—	95
Šmarje	2960	43	29895	54	59855	97	2908	—	6933	60	22900	—	1100	—	—
Šmartno p. Kran.	49165	38	51863	64	101029	02	20695	26	12247	88	31962	38	15557	72	138
Šmartno p. Litiji	26919	63	26663	23	53582	86	16229	92	8652	71	4910	—	2120	—	285
Šmartno p. Šm.	5714	08	6428	23	12142	31	1220	40	1326	34	5100	—	—	—	53
goro															
Šturije	14567	17	13181	59	27748	76	7155	37	6286	83	6885	—	677	—	348
Šmartno ob Paki	4741	95	2400	31	—	—	1430	—	1247	47	—	—	—	—	265
Šmarjeta	1094	27	2556	21	3650	48	1000	—	250	—	2280	—	—	—	87
Tomiselj															
Trata															
Tinjan	786	72	150	—	886	72	225	—	—	—	150	—	320	—	246
Tomaj	21159	97	21344	21	43504	18	9103	85	478	26	16960	—	1060	—	579
Toplice	5368	89	4758	39	10127	28	3520	—	3086	81	1650	—	849	—	164

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Trebnje	1780	18	3216	90	4997	08	80	—	50	—	3120	—	1438	88	179
Trebelno	15754	15	14114	53	29868	68	7045	91	9756	81	2270	—	3432	69	284
Trilj	8905	—	7376	65	16281	65	5429	—	712	45	6660	—	3430	—	761
Trnovo															
Tržič															
Tučepi	4594	73	2451	90	7046	63	200	—	100	—	—	—	201	25	137
Tunice	7249	63	5211	15	12460	78	6738	99	5088	07	—	—	—	—	47
Trebnje	14944	71	15524	10	30468	81	9570	—	2271	05	10230	—	17	68	144
Tržišče															
Velika nedelja . .	5038	99	4579	96	34583	18	4965	—	760	—	1630	—	—	—	38
Vabriga															
Vače	43822	54	43191	64	87014	18	28752	62	11591	65	8750	—	1450	—	49
Velke Lašče . . .	105147	76	114398	33	219546	09	74064	27	12316	31	27129	29	2040	—	347
Vel. Lošinj	7743	25	8859	04	16602	29	127	—	5139	—	3500	—	420	—	104
Videm	1850	65	1076	62	2927	27	946	76	652	12	350	—	670	—	194
Vinjani															
Vipava	28512	75	24967	91	53480	66	12488	52	13924	42	10795	—	11418	—	1261
Višnja gora	50959	74	45554	72	96514	46	16172	85	21078	24	22120	—	3596	62	602
Višnjan															
Vodice	6035	88	6499	22	12535	10	4702	56	1974	80	1920	—	1230	—	156
Vodice (Dalm.) . .	4506	28	4581	28	9087	56	3163	24	296	—	3290	87	975	80	—
Vojsko	3382	89	2806	32	6189	21	1714	—	1787	19	1000	—	320	56	46
Vrbnik	12450	67	10760	18	23210	85	7018	52	5278	—	1941	—	364	07	364
Vrhnika	22282	85	13250	92	35533	77	15568	—	10511	16	2540	—	1846	—	+1
Vrlika															
Vrvari															
Vurberg	3936	83	42134	56	8171	39	1368	—	1217	53	2010	—	350	—	60
Velikovec	110795	66	95848	97	206664	63	71879	—	20100	19	17890	—	2366	56	614
Vič	8476	31	8450	99	16927	30	1989	03	1584	—	5576	—	50	—	35
Zagorje ob Savi .	11041	29	11223	87	22265	16	7036	28	2455	34	1240	—	800	—	+3
Zagradec															
Zaostrog	4766	18	2720	32	7486	50	1054	80	1050	—	954	40	196	64	268
Zatičina	6032	07	8398	49	14430	56	2795	—	6557	53	1800	—	—	—	73
Zg. Besnica															
Zg. Tuhinj	9588	20	10794	46	20382	66	8549	—	4646	30	2120	—	780	—	196
Zibika	384	01	562	85	946	86	60	56	352	—	—	—	—	—	81
Zreče	2354	93	2354	93	4709	86	2338	65	786	—	—	—	—	—	27
Zrenj															
Žiče	4563	16	4376	38	8939	54	3925	—	975	87	1060	—	475	—	74
Žiri															
Žminj															
Župa-Raščane . . .															
Žužemberk	15947	23	17497	75	33444	98	8908	30	4417	30	8486	—	3748	34	654
Živogošče	3642	37	412	24	4054	61	—	—	100	—	258	74	—	—	48

Kako velika bodi gnojilčna jama. Pri gnojilni jami se računa za dve glavi živine po en kubični meter prostora ali za vsako glavo pol kubičnega metra. Pri napravi je gledati, da je

raje globočja kakor pa široka in prostorna, ker se v globočjih jamah bolj ohrani dušik. Namesto 1 metra bodi raje 1 1/2 meter do 2 metra globoka, zato pa ožji.